

Consultatiereactie Vattenfall – Toekomstige reguleringsmethode netbeheerders

Amsterdam, 10 november 2023

Vattenfall is positief verrast over het initiatief van de ACM om de reguleringsmethode voor netbeheerders te gaan moderniseren en in lijn te brengen met de veranderingen als gevolg van de energietransitie. Onderstaand stippen we een aantal aspecten aan in de regulering die wat ons betreft om aandacht vragen. Ook hebben we meegewerkt aan de reactie van Energie-Nederland, die we onderschrijven

Vattenfall reageert in de consultatie vanuit een breed energietransitie perspectief. Elektrificatie is hierbij de gedeelde factor. Naast productie van elektriciteit, speelt het mogelijk maken voor klanten om te verduurzamen met fossielvrije elektriciteit voor ons als bedrijf een grote rol. Ook in onze eigen activiteiten is elektrificatie belangrijk en vormt het net een knelpunt, denk bijvoorbeeld aan e-boilers die we inzetten voor de productie van duurzame warmte.

De ACM schetst de spanningsvelden die ontstaan in de transitie naar een duurzaam energiesysteem op heldere wijze. Vattenfall herkent ook dat elektriciteit de ruggengraat zal vormen van het toekomstige fossielvrije energiesysteem. Als bedrijf dragen we met onze activiteiten graag bij aan de versnelling van de energietransitie door onze fossielvrije energieproductie te vergroten en onze klanten met energielevering in de mogelijkheid te stellen om fossielvrij te leven, werken en wonen.

Elektrificatie betekent forse uitbreiding van de gehele keten met het elektriciteitsnet als onmisbare schakel

De gehele keten -van productie, transport en distributie tot vraag- van het nieuwe fossielvrije elektriciteitssysteem zal enorm gaan groeien. De nadruk heeft de afgelopen jaren steeds gelegen op het verhogen en stimuleren van de productie van fossielvrije elektriciteit. Inmiddels zijn we goed in staat om kostenefficiënt en op grote schaal fossielvrije elektriciteit te produceren. We merken tegelijkertijd dat de volgende schakels in de keten (transport en distributie en vraag) nog onvoldoende voorbereid zijn om de benodigde groei van fossielvrije elektriciteit door te zetten en op te nemen. De grootschalige congestieproblematiek met de lange wachttijden en gestegen kosten voor de benodigde netaansluitingen en –uitbreidingen zijn hier voorbeelden van. Er ligt een nationale maatschappelijk opgave om te komen tot een net van de toekomst. Burgers en bedrijven die nu nog fossiele energie gebruiken zijn voor hun verduurzaming vaak afhankelijk van de overstap op fossielvrije elektriciteit en dus ook van de prestaties van de netbeheerders als het gaat om het op tijd en voldoende uitbreiden van het net en het betaalbaar houden van netaansluitingen. Om verduurzaming met elektrificatie mogelijk te maken zal de gehele keten versterkt en aan de vraagkant omgebouwd moeten worden. Het net kan hier de markt in staat stellen te veranderen en innoveren.

Laat investeringen in toekomstig energienet elektrificatie zo min mogelijk in de weg zitten

In het consultatiedocument gaat ACM met oog op de nieuwe reguleringsperiode dieper in op de grote investeringsopgave van netbeheerders. Het is wat ons betreft duidelijk dat er (veel) te weinig geïnvesteerd is en dat de nieuwe reguleringsmethode in elk geval een kader moet bieden

waarbinnen stevig geïnvesteerd kan worden en het faciliteren van de markt in de energietransitie op de eerste plaats komt te staan.

De voor de energietransitie benodigde elektrificatie vraagt om snelheid, voorspelbaarheid en betaalbaarheid van de netinfrastructuur -wordt hierna verder uitgewerkt-. In algemene zin zou het helpen wanneer de tarieven en kosten van de aansluiting over een lange duur uitgesmeerd worden en niet direct tot een netto verhoging van kosten voor energie-infrastructuur elders in de keten zullen leiden. De energiegebruiker zal al hoge kosten moeten maken om zijn installaties te elektrificeren. Dit vraagt om een loskoppeling van (een deel van) de investeringskosten die nodig zijn voor het net van de toekomst en de nettarieven voor de eindklant.

We willen voorkomen dat de energietransitie geremd wordt door de grote hoeveelheid kapitaal die nodig is voor de aanleg van het benodigde net. Dat kan door een deel van de kapitaalsinvesteringen in het net te dekken met inzet van algemene middelen of het toewijzen van -toekomstige- inkomsten (zoals opbrengst van verkoop Tennet Duitsland, opbrengsten uit veilingen EU ETS, inkomsten uit energiebelasting) aan investeringen in het elektriciteitsnet. Dit kan betekenen dat bijvoorbeeld het eigen vermogen via (nieuwe) aandeelhouders -met een lagere rendementseis- versterkt wordt.

Dit gaat buiten het mandaat van de ACM. De ACM kan echter wel reguleringsopties uitdenken en voorbereiden waarbij er een knip is in de regulering van de nieuwe investeringen die passen bij het net van de toekomst dat anders gefinancierd is.

Tevens kan onderzocht worden of een deel van de investeringen onder een andere noemer geplaatst kunnen worden (gerelateerd aan het net van de toekomst) waardoor er een andere regulering op van toepassing is (bijvoorbeeld met een lagere WACC en redelijk rendement), waardoor dit ook tot lagere tarieven voor de netgebruiker en voor een stimulans voor elektrificatie zorgt.

Een ander onderwerp dat samenhangt met het net niet in de weg laten zitten van de transitie, is de tijdigheid van investeringen. Tijdigheid betekent dat er een zekere planbaarheid en voorspelbaarheid is wanneer en tegen welke kosten na een aanvraag de aangevraagde aansluiting of capaciteit operationeel is. Recente ervaringen leren dat er vaak geen of onvolledige plannings worden afgegeven en dat deze vaak opschuiven in de tijd. Hiernaast komt het vaak voor dat de geraamde kosten ver overschreden worden, niet altijd met een (duidelijke) toelichting. De tijdigheid en het principe van het nakomen van afspraken en plannings is van groot belang, omdat ook andere bedrijfsplannings en mogelijke elektrificatie van processen, hiervan afhankelijk zijn.

Wij pleiten dus voor veel investeringsruimte voor de netbeheerders zodat zij nu op volle kracht kunnen werken aan het net van de toekomst. Er is in feite een grootschalige herontwikkelorganisatie nodig om het net van de toekomst aan te leggen. Er zou onderzocht kunnen worden in hoeverre de huidige opzet partijen voldoende in staat stelt om deze grote operatie te leiden en te coördineren. Mogelijk kunnen hier lessen getrokken worden uit de organisatie en werkwijze in de investeringen van nationaal belang onder leiding van Rijkswaterstaat.

Optimaliseer de benutting van het net en elektrificatie door meer flexibiliteit mogelijk te maken in de contracten van aangeslotenen

Het komt voor dat bedrijven een deel van de gecontracteerde capaciteit op de aansluiting niet of nauwelijks gebruiken maar deze toch achterhouden voor mogelijke toekomstige ontwikkelings. De benutting van het net kan verhoogd worden wanneer het voor aangeslotenen beter mogelijk is om

een deel capaciteit -tijdelijk- in te leveren, zonder de aanspraak op die capaciteit definitief en volledig te verliezen.

Breid de basis en toetsingscriteria van de regulering uit met oog op de langere termijn en energietransitie

In algemene zin bestaat er een spanningsveld tussen output- en input-regulering. Output-regulering is belangrijk om netbeheerders voldoende prikkel te geven om efficiënt om te gaan met hun middelen en een slanke organisatie te hebben die zich in hoofdzaak inzet voor de kerntaken die de markt faciliteren: het uitbreiden en gereed maken van het net van de toekomst en het beheren van een kwalitatief hoogstaand elektriciteitsnet. Wanneer de focus vooral ligt op korte termijn efficiëntie en laagste kosten, maakt dit de netbeheerder terughoudend in het doen van investeringen als de kans blijft bestaan dat deze niet ten volle benut gaan worden. Dit druist in tegen wat nodig is voor het energienet van de toekomst, zijnde heel veel en in zeer hoog tempo bijbouwen en moderniseren van het elektriciteitsnet zodat zoveel mogelijk fossielvrije elektriciteitsproductie en afname zo snel mogelijk kan worden gerealiseerd. Focus op korte termijn, leidt dan tot hogere kosten op de iets langere termijn. De economische en maatschappelijke kosten van niet op tijd gereed hebben van het net zijn een veelvoud van het mogelijk teveel aanleggen van een iets te ruim elektriciteitsnet.

Het moderniseren van de regulering teneinde de energietransitie te versnellen is al langer een aandachtspunt van Vattenfall in Nederland. Zo hebben we in 2017 in samenwerking met andere partijen Ecorys een onderzoek laten doen naar een moderner toezicht gericht op het faciliteren van de markt en het versnellen van de energietransitie: *“Prestaties van netbeheerders – sturen op het faciliteren van de energietransitie”*. De destijds aangestipte aanbevelingen en aangedragen KPI's blijven van kracht en zouden zelfs uitgebreid kunnen worden. In het onderzoek uit 2017 zijn de volgende onderwerpen om op te nemen in KPI's benoemd: 1. dienstverlening rondom aansluitingen, 2. kwaliteit en beschikbaarheid data, 3. klanttevredenheid, 4. inrichting en gebruik van het netwerk. Het slim maken van het elektriciteitsnet door tot in de haarvaten van het net te meten en data te verzamelen om inzicht te hebben in de benutting en capaciteit verdient verbetering. Bovendien zijn data de basis voor het gebruik van nieuwe innovatieve technologie. Een slim net maakt het ook mogelijk om het net met slimmere apparaten te gaan gebruiken. Ook de daadwerkelijke implementatie en toepassing van nieuwe innovatieve technologie is nodig om het net van de toekomst optimaal te gebruiken. Deze op innovatie gerichte zaken mogen wat ons betreft nader onderzocht en uitgewerkt worden om meegenomen te worden in de gemoderniseerde regulering.